

Innst. S. nr. 247

(2001-2002)

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen om tiltak for å oppnå større åpenhet og bevissthet om lederlønninger

Dokument nr. 8:136 (2001-2002)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Bakgrunn

I perioden 1995 til 2001 har arbeidstakere i gjennomsnitt hatt en lønnsøkning på 33 pst. (4,9 pst. pr. år). Samtidig har toppledere i norske bedrifter med over 250 ansatte hatt en økning på 111 pst. (13,2 pst. pr. år). Sammenliknet med folk flest har altså toppledere hatt en mye høyere lønnsutvikling, til sammen tilsvarende mer enn en dobling av lønna på seks år. I tillegg til at den prosentvise endringen for ledere er stor, er også utgangspunktet mye høyere. Gjennomsnittslønnen for topplederne i de største selskapene var i 2001 1,15 mill. kroner. (Kilde: Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, Statistisk sentralbyrå.)

Samtidig som lønnsforskjellene mellom arbeidstakere og toppledere øker, mener tre av fire nordmenn at det bør være et politisk mål å redusere de økonomiske forskjellene mellom folk i årene som kommer (Kilde: Flaa og Pedersen, FAFO-rapport 305 1999: "Sosial trygghet. Holdninger til ulikhet, pensjon og trygd").

Høye lederlønninger, inklusive opsjoner, pensjoner og sluttvederlag har skapt problemer ved lønnsoppgjørene de siste ti årene. Blant annet var disse faktorene en medvirkende årsak til streiken for to år siden. Lederne i de store selskapene (250 ansatte og mer) er sentrale normsettere og premissgivere for den økonomiske politikken, inkludert tariffoppgjørene.

Det har vært uttrykt bekymring for lederlønsutviklingen fra mange ulike hold, blant annet fra skiftende statsministere og finansministere, samt Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). NHOs og andres foraninger og henstillinger om moderasjon blant norske toppledere har ikke gitt resultater.

Det har vært et tverrpolitisk mål det siste 10-året at den økonomiske politikken skal sikre et bærekraftig grunnlag for full sysselsetting og bidra til å styrke

bedriftenes økonomi og resultater. Denne målsettingen understrekes av Landsorganisasjonen i Norge (LO) i brev av 11. april 2002 til statsminister Kjell Magne Bondevik. LO legger i dette brevet fram forslag til tiltak mot lederlønsutviklingen. Landsorganisasjonen framhever betydningen av å unngå et uheldig kappløp mellom ulike grupper lønnstakere og mellom lønninger og priser.

Barnevik-saken fra Sverige og Enron-skandalen i USA viser hvordan en usunn utvikling i lederlønn/personlige tillegg ikke bare er samfunnsøkonomisk uheldig, men også svekker bedriftenes omdømme.

LO krever følgende tiltak fra Regjeringens side:

1. Nye regler om mer presis rapportering og informasjon for ledelsens lønnsforhold i firmaattest og foretaksregister.
2. Forslag om godkjenning av lederes lønn gjennom bedriftsforsamling/generalforsamling.

For egen del vil fagbevegelsen utarbeide veiledning/informasjon til hjelp for ansattes styrerepresentanter og kreve at lederlønsutviklingen inngår som et kriterium for lokale forhandlinger.

Vurdering

Forslagsstillerne vil vise til at det allerede i dag er lovregler som pålegger de store selskapene opplysningsplikt om ytelser til ledende ansatte. Bl.a. omhandler regnskapsloven § 7-31 hva som skal omtales i noter til årsregnskapet:

"... de samlede utgifter til henholdsvis lønn, pensjonsforpliktelser og annen godtgjørelse til daglig leder ... det skal opplyses om arten og omfanget av forpliktelser til å gi daglig leder eller leder av styret særskilt vederlag ved opphør eller endringer av ansettelse

sesforhold eller vervet. Tilsvarende gjelder avtaler om bonuser ..."

Årsregnskapet skal behandles på generalforsamlingen, jf. aksjeloven § 5-5. I tillegg skal årsregnskapet være offentlig, jf. regnskapsloven § 8-1. I dette ligger at alle skal kunne henvende seg til selskapet og få opplysningene fra årsberetningen og årsregnskapet. I tillegg skal årsregnskapet og årsberetningen for bl.a. aksjeselskaper sendes til Regnskapsregisteret for registrering, jf. § 8-2.

Forslagsstillerne ønsker større åpenhet og en mer bevisst holdning blant selskapenes eiere. Større åpenhet kan oppnås gjennom å legge inn krav om fremtidsinformasjon i årsberetningene (etter regnskapsloven) og i kvartalsrapportene (etter børsforskriften).

Det er mye som taler for å få generalforsamlingen til å behandle lederlønnene mer inngående enn nå. Til syvende og sist er det aksjonærenes midler som disponeres til lederlønner. En mer aktiv deltakelse fra aksjonærene i generalforsamling vil gi visshet for at lederavlønningen var i samsvar med aksjonærenes interesser. På den annen side kan det bli en tungrodd ordning om generalforsamlingen faktisk skal vedta ansettelsesvilkårene til daglig leder. Lederlønnen bør kunne skreddersys i en reell forhandling mellom en påtroppende leder og styret, hvor styret tar i betraktning hva som er formålstjenlig ut fra selskapets aktuelle situasjon, uten forbehold om generalforsamlingens samtykke. En mer fleksibel løsning er at generalforsamlingen får anledning til å uttale seg om styrets disposisjoner i ettertid. Det kan en etter forslagsstillerens vurdering få til ved å kreve mer utfyllende redegjørelse i de dokumenter som obligatorisk skal behandles av ordinær generalforsamling. Årsberetningen (regnskapsloven § 3-3) er et slikt dokument, i tillegg til årsregnskapet, jf. aksjeloven § 5-5.

Etter § 3-3 syvende ledd skal det i dag gis en redegjørelse "som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges framtidige utvikling". Forslagsstillerne mener redegjørelsen i årsberetningen også bør omfatte en orientering om selskapets gjeldende holdning til avlønning av ledende ansatte og om forventet utvikling i disse ytelsene i kommende år, jf. § 7-31. Dermed vil årsberetningen gi fremtidsinformasjon som kan være egnet til å vekke generalforsamlingens oppmerksomhet. Slik oppnår vi at oppmerksomheten om avlønningen blir stor, det blir gjenstand for diskusjon på generalforsamlingen og det kan således virke disiplinerende.

For børsnoterte selskaper mener forslagsstillerne en bør bygge ut de skjerpede opplysningskravene i årsberetningen ved i tillegg å kreve oppdaterte opplysninger i kvartalsrapportene. Disse avgis iht. børsforskriften (fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i børsloven). Børsforskriften § 6-5 omhandler tilleggsopplysninger til årsregnskap og delårsrapport. Forslagsstillerne mener det bør gjøres endringer i børsforskriften § 6-5 slik at det fastsettes krav om at

delårsrapporten skal inneholde en prognose på omfanget av ytelser til daglig leder for inneværende regnskapsår, jf. regnskapsloven § 7-31. Prognosen skal være basert på forhold på balansedagen.

Bestemmelsene i regnskapslovens kapittel 7 bør endres slik at det fastsettes krav om at dersom andre ansatte har ytelser på linje med eller høyere enn ytelser til daglig leder, skal disse opplyses.

De ovennevnte tiltakene vil etter forslagsstillerens vurdering bidra til mer åpenhet omkring lederlønninger og en sunn utvikling av norske lederlønninger/norsk økonomi i årene som kommer.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

- "1. Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i regnskapsloven § 3-3 syvende ledd slik at redegjørelsen i årsberetningen også skal omfatte en orientering om selskapets gjeldende holdning til avlønning av ledende ansatte og om forventet utvikling i disse ytelsene i kommende år, jf. § 7-31.
2. Stortinget ber Regjeringen gjøre endringer i børsforskriften § 6-5 slik at det fastsettes krav om at delårsrapporten skal inneholde en prognose på omfanget av ytelser til daglig leder for inneværende regnskapsår, jf. regnskapsloven § 7-31. Prognosen skal være basert på forhold på balansedagen.
3. Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i bestemmelsene i regnskapslovens kapittel 7 på en slik måte at det i alle bestemmelsene fastsettes krav om at dersom andre ansatte har ytelser på linje med eller høyere enn ytelser til daglig leder, skal disse opplyses."

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Monsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde, og fra Kystpartiet, Karl-Anton Swensen, viser til følgende svar fra finansminister Per-Kristian Foss 31. mai 2002 på spørsmål fra saksordfører Svein Flåtten 29. mai 2002:

"Jeg viser til brev 29. mai 2002 fra Stortingets finanskomite der det ovenfor nevnte dokumentet oversendes meg til uttalelse.

Finansdepartementet legger opp til at det snarlig skal oppnevnes et utvalg for evaluering av regnskapsloven. Utvalget skal evaluere regnskapsloven som grunnlag for Regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak 19. juni 1998 om å be Regjeringen evaluere ny regnskapslov etter tre regnskapsår. Jeg anser at de forhold som begrunner forslagene i dokument 8:136 og mulige mothensyn bør vurderes nærmere før Regjeringen eventuelt fremmer forslag om lovendringer. Jeg anser at det vil være hensiktsmessig at dette vurderes av utvalget, og legger opp til å gi utvalget i oppdrag å vurdere krav til informasjon om lederlønninger i årsregnskapet og årsberetningen på bakgrunn av forslaget i dok 8:136."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det allerede i dag er en rekke lovregler som pålegger alle selskaper å gi opplysninger i sine årsregnskap om ytelser til ledende ansatte. Regnskapsloven fastsetter hva som skal omtales i årsregnskapet, og i tillegg til at regnskapet med disse opplysninger behandles på generalforsamlingen er opplysningene offentlig tilgjengelig så vel hos selskapet selv som i Regnskapsregisteret.

Flertallet mener at den allerede lovregulerte offentlighet for årsregnskaper sørger for en ikke ubetydelig grad av åpenhet, bevissthet og offentlig debatt om lederlønninger i aksjeselskaper.

Flertallet viser til at vår nåværende regnskapslov i henhold til stortingsvedtak 19. juni 1998, skal evalueres etter 3 regnskapsår. Utvalget er oppnevnt og skal i tillegg til å vurdere regnskapsloven også levere innstilling om tilpassing til kommende EØS-regler om krav til å bruke de internasjonale regnskapsstandardene IAS. Fristen for delinnstilling om EØS-tilpasning er 31. desember 2002 og endelig innstilling skal avgis 30. juni 2003.

Flertallet viser til at regnskapsloven er et komplekst regelverk og at endringer får virkning for alle små og store virksomheter i vårt land og at man derfor må være sikker på at de er godt praktikable for alle. Flertallet mener derfor det er avgjørende viktig at nye lover og regler ikke besluttet uten at konsekvenser utredes og at ikke utforming av lover og regelverk bindes opp før en totalvurdering er gjort av hensiktsmessigheten ved endringene. Flertallet mener imidlertid at det ved en utvalgsevaluering av regnskapsloven også kan være grunn til å vurdere flere av de forhold som begrunner forslagene i Dokument nr. 8:136 (2001-2002) samtidig som også mulige mothensyn vurderes. Regjeringen har da også hensyntatt disse forhold i evalueringsutvalgets mandat.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Dokument nr. 8:136 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg og Kristin

Halvorsen om tiltak for å oppnå større åpenhet og bevissthet om lederlønninger - vedlegges protokollen."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til betydningen av at åpenheten om ledernes vilkår er reell i forhold til selskapets ansatte, eiere og samfunnet for øvrig. Disse medlemmer mener at en rekke forhold som er avdekket rundt leders lønns- og ansettelsesvilkår er egnet til å svekke næringslivets omdømme. Slike forhold gir også et negativt bidrag til samfunnets vurdering av det alminnelige lønnsnivå i landet vårt. Etter disse medlemmers vurdering er det særlig alvorlig at de lønnsavtaler mv. som omtales i det offentlige ordskiftet også framstår som helt ukjent for eierne og de ansatte i selskapene. Disse medlemmer mener blant annet på denne bakgrunn at gjeldende regelverk på dette området har svakheter som blir utnyttet og som derfor snarest bør rettes opp.

Disse medlemmer viser til Stortingets vedtak 19. juni 1998 om å be Regjeringen evaluere ny regnskapslov etter tre regnskapsår. Disse medlemmer mener det vil være svært uheldig om nødvendige lovendringer skulle bli utsatt i påvente av denne evalueringen. Disse medlemmer vil peke på at det er vanlig framgangsmåte å gjennomføre slike endringer som her er foreslått etter en alminnelig høring og vurdering uten unødig opphold i departementet. Dette ble også gjort på tilsvarende måte forrige gang regnskapsloven var under omfattende revisjon. Regnskapslovutvalget ble oppnevnt 16. mars 1990 og avga sin endelige innstilling 27. oktober 1995. Mens utvalget var i arbeid ble det foreslått og vedtatt nye bestemmelser i regnskapsloven om offentlighet om særskilte ytelser til ledere mv., jf. Innst. S. nr. 86 (1992-1993) og Ot.prp. nr. 34 (1993-1994). Tilsvarende har gjeldende regnskapslov på flere punkter blitt endret etter at den trådte i kraft i 1998.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn i tillegg til forslagene i Dokument nr. 8:136 (2001-2002), fremme forslag om en snarlig frist for endringene. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

- "1. Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i regnskapsloven § 3-3 syvende ledd slik at redegjørelsen i årsberetningen også skal omfatte en orientering om selskapets gjeldende holdning til avlønning av ledende ansatte og om forventet utvikling i disse ytelsene i kommende år, jf. § 7-31.
2. Stortinget ber Regjeringen gjøre endringer i børsforskriften § 6-5 slik at det fastsettes krav om at delårsrapporten skal inneholde en prognose på omfanget av ytelser til daglig leder for inneværende regnskapsår, jf. regnskapsloven § 7-31. Prognosen skal være basert på forhold på balanse dagen.
3. Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i

bestemmelsene i regnskapslovens kapittel 7 på en slik måte at det i alle bestemmelsene fastsettes krav om at dersom andre ansatte har ytelser på linje med eller høyere enn ytelser til daglig leder, skal disse opplyses.

4. Stortinget ber Regjeringen straks sende forslagene 1-3 på høring og legge fram forslag for Stortinget snarest mulig og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2003."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser positivt på åpenhet og bevisstgjøring om lederlønninger, men mener likevel at det først og fremst må være opp til aksjonærer og ledelse i private selskaper hvordan man vil avlønne sine ledere.

Etter disse medlemmers oppfatning bør presset for større åpenhet og målet om edruelighet i lederlønsutvikling først og fremst komme fra staten selv gjennom at man i statlige selskaper innfører skjerpelser og dermed går foran som et godt eksempel.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en vurdering av mulige tiltak som kan bidra til større åpenhet om lederlønninger og bidra til en mer edruelig utvikling av lederlønninger; herunder hensiktsmessigheten av å først innføre pålegg for bedrifter som staten selv eier og kontrollerer, jf. Dokument nr. 8:94 (2001-2002) fra Øystein Hedstrøm m.fl. om å utarbeide retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i selskaper med statlig medeierskap og Innst. S. nr. 220 (2001-2002)."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Dokument nr. 8:136 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen om tiltak for å oppnå større åpenhet og bevissthet om lederlønninger - vedlegges protokollen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen foreta en vurdering av mulige tiltak som kan bidra til større åpenhet om lederlønninger og bidra til en mer edruelig utvikling av lederlønninger; herunder hensiktsmessigheten av å først innføre pålegg for bedrifter som staten selv eier og kontrollerer, jf. Dokument nr. 8:94 (2001-2002) fra Øystein Hedstrøm m.fl. om å utarbeide retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i selskaper med statlig medeierskap og Innst. S. nr. 220 (2001-2002).

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og til det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

1. Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i regnskapsloven § 3-3 syvende ledd slik at redegjørelsen i årsberetningen også skal omfatte en orientering om selskapets gjeldende holdning til avlønning av ledende ansatte og om forventet utvikling i disse ytelsene i kommende år, jf. § 7-31.
2. Stortinget ber Regjeringen gjøre endringer i børsforskriften § 6-5 slik at det fastsettes krav om at delårsrapporten skal inneholde en prognose på omfanget av ytelser til daglig leder for inneværende regnskapsår, jf. regnskapsloven § 7-31. Prognosen skal være basert på forhold på balanse-dagen.
3. Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i bestemmelsene i regnskapslovens kapittel 7 på en slik måte at det i alle bestemmelsene fastsettes krav om at dersom andre ansatte har ytelser på linje med eller høyere enn ytelser til daglig leder, skal disse opplyses.
4. Stortinget ber Regjeringen straks sende forslagene 1-3 på høring og legge fram forslag for Stortinget snarest mulig og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2003.

Oslo, i finanskomiteen, den 12. juni 2002

Siv Jensen
leder

Svein Flåtten
ordfører

Ingebrigt S. Sørfohn
sekretær